
KRÓNIKA

ELHUNYT MARKO RISTIĆ

Belgrádban 82 éves korában meghalt Marko Ristić, költő és esszéíró, a szerb irodalom kimagasló képviselője. Ristić már húszéves korától jelen volt a szerb irodalomban: 1922-ben Milan Desnicával és Dušan Timotijevićyel megindította a *Putevi* című folyóiratot. Ő az első és igazán jelentős szürrealista költője a szerb irodalomnak. 1930-ban *Nemoguće* címen szürrealista almanachot is szerkesztett. 1938-ban Krleža Marko Ristić közreműködésével szerkeszti a *Pačat* című ismert folyóiratot, s írja a *Dialektikus antibarbaruszt*, Marko Ristić védelmében is. Közvetlenül a háború befejezése után Ristić az új Jugoszlávia első párizsi nagykövete.

Ristić nemcsak jeles költő, hanem mindenekelőtt esszé- és naplóró. Esszéiben legtöbbit Krleža művészetével foglalkozott.

AZ IRODALOM KISAJÁTITASA

ELLEN. Irodalmi életünkben — s ide tartozik a Szerbiai Íróegyesület munkája is — vannak jobboldali, nacionalizmusba vagy dogmatizmusba hajló eszmei tévelygések. Métélyezik az irodalmi életet a klánok jérékai, a céh jellegű és az alkotó tevékenységre vonatkozó egyéb monopóliumok is, s ebbe az írók gyakran kénytelenek beleegyezni. Az ilyen jelenségeknek hadat kell üzenni, hangsúlyozták a Szerbiai Íróegyesület kommunista tagjai aktívájának csütörtök esti ülésén, amelyet a KSZ belgrádi városi bizottságában tartottak.

Radomir Glušac, az egyesület titkára egyebek között elmondta, hogy az írószervezet munkája a két közgyűlés között politizált légkörben folyt, kihatott rá, a „Djogo-est”

amely a költőnek a börtönbüntetés leöltése alól való felmentésével fejeződött be, és a Književne novine esete, amely még tart.

A vitában rámutattak arra, hogy az íróegyesület munkája elburokratizálódott, hogy a kommunista írók zömmel passzívan viszonyulnak az egyesületben zajló eseményekhez. Leszögezték, hogy minden a művészi szabadságot védelmező bizottság megalakításával kezdődött, s ma is a bizottság tagjai tartják kezükben a szálakat. A polgári, liberális, nyugati „image” leple alatt gyakran nem demokratikus, dogmatikus, jobboldali a magatartás. A tagság az utóbbi időben mesterségesen kiváltott problémák megoldásában és megfontoltan konstruált viszályokban meríti ki erejét. Ami a Književne novine-t illeti, a lap továbbra is a Szerbiai Íróegyesület sajtószerve kell hogy legyen, de nem az egyesület elnökségének és más csoportoknak a közlönye, lapja.

Špiro Galović, a Szerb KSZ KB Elnökségének tagja felszólalásában rámutatott arra, hogy egyesek társadalmunk demokratizálására úgy tekintenek, mint az erőviszonyok megváltoztatásának lehetőségére, a szocialista erők számlájára és azok rovására. Úgy tűnik, hogy ma kifizetődő viszályban lenni a társadalommal, mert így kedvezőbb recenziókat kap az ember, nő a példányszám. Természetesen az írók nagy része kívül áll ezen.

A Szerbiai Íróegyesület elnöksége és közgyűlése az írók többségének megkerülésével dolgozik, mondta Galović. Egy csoport azon munkálkodik, hogy az egyesületet szembeállítsa a Szocialista Szövetséggel, amelynek az egyesület részét képezi, azt szorgalmazván,

hogy ismét Milutin Petrović legyen a Književne novine főszerkesztője. Ez a lap természetes úton szűnt meg, szerkesztési koncepciója vereséget szenvedett, a kiadói tanács megvonta tőle a bizalmat, és nem történt adminisztratív betöltés. Az, ami a Književne novinével kapcsolatban az egyesületben történik, már nem az alkotószabadság és a kritikára való jog védelmezése, hanem a sajtó monopóliumért, mércékért és értékekért való harc. Számos író tartózkodó álláspontra helyezkedik, amit bizonyos agresszív egyének arra használnak fel, hogy manipuláljanak az egyesülettel, igyekezőn tartósan fenntartani a konfliktust, bürokratizmusnak és dogmatizmusnak nevezvén minden kezdeményezést, amely a Szocialista Szövetségtől származik.

DÍJAK, ELISMERÉSEK. Újvidéken odaítélték a Tartományi Harcos Szövetség Jovan Popovićról elnevezett díjait. Életmű díjat kapott Živan Milisavac író, a Matica srpska elnöke. Háborús témájú irodalmi alkotásért Szimian Magda *San mladosti* (Az ifjúság álma) és Predrag Adamov *Bespoštedni* (Az önmagukat nem kímélők) című könyvéért részesült elismerésben, publicisztikai munkáért pedig Ljuban Jovanović, Zivko Vasić, Žika Tadić és Strahinja Popović. Jovan Popović-díjban részesült még Milan Mali történeti munkásságának elismerésül, Sava Halugin szobrász és Nikola Petin zeneszerző.

Az 1978-ban alapított Skender Kulenović irodalmi díjat az idén Mihailo Lalić kapta. Előtte Branko Ćopić, Rodoljub Čolaković, Miško Kranjec, Jure Kaštelan, Mladen Oljača és Vasko Popa érdemelte ki ezt az elismerést.

Az újvidéki Forum Könyvkiadó az Alkotók Gyűlése kezdeményezésére minőségi tiszteletdíj-alapot létesített, azoknak a szerzőknek, akiknek könyvei kedvezőbb kritikai visszhangra találnak, társadalmi elismerésben részesülnek, az átlagosnál magasabb példányszámot és az olvasóközönség körében észrevehető sikert érnek el, ami

megnyilvánul a könyvterjesztés útjában: műfaji újdonságával, eredetiségével vagy új területek meghódításával frissséget hoz irodalmunkba és művelődési életünkbe. A múlt évben megjelent Forum könyvek közül nyolc könyv szerzőjét részesítette a kiadó minőségi tiszteletdíjban: Ács Károly *A közbülső világban* verseskötete, Bognár Antal *Esélyek könyve*, regénye, Fehér Ferenc *Szeptemberi utaváló* c. gyermekverskötete, Herceg János *Távlatok* esszékötetete, Hódi Sándor *Magartartásformák és társadalmi viszonyok* tanulmánykötetete, Matijević Lajos *Vizeknek szarváról* című ismeretterjesztő munkája, Németh István *Vörösbegy* című ifjúsági elbeszéléskötete és Tőke István *Mosolygó Tisza mente* című anekdotagyűjteménye.

Odaítélték a múlt évi Sinkó-díjat is, Fekete J. József, aki — mint a bíráló bizottság megállapítja — évek óta jelen van a jugoszláviai magyar kultúrában, rendszeres irodalmi vizsgálódásai egy alakuló és figyelmet érdemlő kritikai értékrendszerre utalnak. Kritikai munkásságát szervesen kiegészíti tanulmányírói törekvése.

EMLÉKEZÉSEK. A száz évvel ezelőtt született Veljko Petrovićra emlékeztek Zomborban, azon az ünnepségen, amelynek keretében szülőházán emléktáblát, a könyvtár kertjében pedig mellszobrot lepleztek le.

A Magyar Szó megjelenése 40. évfordulója alkalmából megemlékezett két alapítójáról Majtényi Mihályról és Gál Lászlóról. A tíz évvel ezelőtt elhunyt Majtényi Mihály érdemeit Bori Imre és Bognár Antal, az egy évvel később elhunyt Gál Lászlóról pedig Pap József beszélt a temetői kegyeletadáson.

MONOGRAFIA VAJDASÁG KÉPZŐMŰVESZETÉRŐL. A Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia és a Matica srpska képzőművészeti alosztálynak nemrégii ülésén döntés született arról, hogy az elkövetkező öt évben előkészítsék Vajdaság képzőmű-

vészeti monográfiáját. A terjedelmes, természetesen gazdagon illusztrált munka vidékünk több száz éves képzőművészetét mutatná be. A két intézmény alosztályának nemrégii ülésén bemutatták a szerkesztésükben megjelent új könyveket és időszaki kiadványokat: Pavle Vasić *Umetnička topografija Sombora* (Zombor műkincese) és Vojislav Matic *Arhitektura fruškogorskih manastira* (A Fruška gora-i kolostorok építészete) című könyvét, valamint a képzőművészeti közlemények 19. füzetét.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS VAJDASÁG MŰVÉSZETÉRŐL. Június 28-án Újvidéken a Modern Képzőművészet Képtárában megnyílt a huszadik századi vajdasági képzőművészetet bemutató kiállítás. A képtár állandó tárlatát Major Nándor író, Vajdaság SZAT Elnökségének elnöke nyitotta meg. Avatójában utalt arra, hogy a kiállítás számos értékes alkotást tartalmaz, s benne tartományunk valamennyi nemzeti kultúrája megtalálja önmagát. 120 alkotó több mint 200 művel — festménnyel, szoborral, grafikával és rajzzal — prezentálja mindazt, amit az elmúlt nyolc évtized folyamán ezen a vidéken alkottak.

HÁROM DOKTORI ÉRTEKEZÉS MEGVÉDÉSE. Az újvidéki Magyar Nyelv, Irodalom- és Hungarológiai Kutatások Intézete három tanára és tudományos munkatársa védte meg doktori értekezését és szerezte meg a bölcsészdoktori oklevelet. Gerold László Dráma és színjátszás Szabadkán a XIX. században című munkájával

disszertált, Utasi Csaba a Kalangya folyóirat történetét dolgozta föl, míg Jung Károly gombosi folklorista tanulmányát védte meg. Mindhárom diszsertáció egyébként helyet kapott a Forum Kiadó idei, illetve jövő évi tervében, tehát a közeljövőben könyv alakban is megjelenik.

CSÁMPÁSKIRÁNYNŐ A TANYASZÍNHÁZBAN. Az Újvidéki Akadémia színészhallgatói és az Újvidéki Színház társulatának bátrabb teátristái az idén sem maradtak hűtlenek Észak-Bácska és -Bánát falvainak, tanyáinak, tanyacsoportjainak közönségéhez. A Soltis Lajos vezetésével még 1978-ban létrehozott Tanyaszínház, az idén Kálmán Imre Csárdáskirálynő című operettjének paródiáját vitte színre Csámpáskirálynő címmel. Ezt a „csámpásítást” Kopeczky László író és Csipak Angéla, a társulat dramaturgja végezte. A darabot Soltis Lajos rendezte, Tauz Lajos budapesti koreográfus segítségével. A társulat húsz-egynéhány előadásból álló turnéjának első állomása, a hagyományoknak megfelelően, a Kaviálló kis-község volt.

CSUKA ZOLTÁN MŰFORDÍTÁSAI KIÁLLÍTÁSON. Csuka Zoltánra emlékezve, a zágrábi egyetemi könyvtárban kiállítás nyílt, amely bemutatja a jugoszláv irodalmak e jeles magyar tolmácsolójának fordításköteteit és eredeti munkáit. A július elején megrendezett kiállítást Cvetko Maluše, Csuka Zoltán egykori munkatársa nyitotta meg szépszámu érdeklődő jelenlétében.